

آمار و روش‌های پژوهش در روان‌شناسی

«ویراست پنجم»

نویسنده:
هیو کولیکان

م‌رجعین:
دکتر علی دلاور
(استاد دانشگاه علامه طباطبائی)
دکتر داود عرب فرستاد
(مرکز تحقیقات سایکوز، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی)
دکتر سیاوش جمالفر

ویراستاری: گروه علمی رشد

تهران ۱۳۹۸

سخنی با شما مدرس محترم و دانشجوی عزیز

چندی است که همه شاهد کاهش شمارگان چاپ در کتاب‌های دانشگاهی هستیم و نظاره‌گریم که چگونه شمارگان کتاب‌ها که زمانی نه چندان دور با هزارگان چاپ می‌شد، اکنون با صدگان منتشر می‌گردد. آیا فکر نمی‌کنید که با این روند روبه‌افول، چنین شتابان به کجا می‌رویم؟

شما مدرس محترم ممکن است صرفاً به‌خاطر کمک به دانشجو و صرفه‌جویی در هزینه تهیه کتاب به آنان توصیه کنید که به جای خرید کتاب، از کپی بخش‌هایی از آن استفاده کنند و یا شما دانشجوی عزیز ممکن است بیندیشید که با اقدام به کپی از روی کتابی، هزینه‌ای کمتر برای تهیه کتاب پرداخت کرده‌اید و هر چند که اغلب چنین نیست، اما نتیجه و حاصل کار چیزی جز ابودی فرهنگ و عدم رغبت به ارائه دستاوردهای جدید در عرصه علم نخواهد بود.

لطفاً بیایید به آینده کشورمان و فرزندانمان بیشتر بیندیشیم و به آینده علم و دانش در کشور عزیزمان ایران که زمانی مهد علم و ادب بود بیشتر بهادهم و در مقابل آیندگان از خود سلب مسئولیت نکنیم. و در نهایت با ترویج استفاده از کپی و Pdfهای غیرمجاز که بدون رعایت نویسنده و مترجم و ناشر تهیه می‌گردد:

۱. موجب ترک کار و بی‌انگیزگی از فعالیت فرهنگی و بروز مشکلات و خسارت‌های جبران‌ناپذیر به قشر فرهنگی جامعه نشویم.

۲. باعث ورشکستگی صنعت نشر کشور و حذف آن بیکاری قشر عظیمی از کارکنان این عرصه از ناشر تا حروفچین، طراح و صحاف و ... نگردیم.

۳. و سرانجام افرادی غالباً ناآگاه و به ندرت نادرست، تشویق به کار نامشروع و خلاف قانون نکرده، خود و خانواده و فرزندان آنان را دچار عواقب ارتزاق از راه حرام و تعدی به حقوق دیگران نسازیم.

کولیکان، هیو (Coolican, Hugh)

آمار و روش‌های پژوهش در روان‌شناسی / نویسنده هیو کولیکان؛ مترجمان علی دلاور، داود عرب‌قهرستانی، سیاوش جمالفر؛ ویراستاری گروه علمی رشد.

مشخصات ظاهری: ۷۷۲ ص: مصور

مشخصات نشر: تهران: رشد، ۱۳۹۸.

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۱-۰۹۶-۸

یادداشت: عنوان اصلی: Research methods and statistics in psychology, 5th ed, 2009.

موضوع: روان‌شناسی -- تحقیق -- روش‌شناسی (Psychology -- Reserarch -- Methodology)

موضوع: روان‌سنجی (Psychometrics)

شناسه افزوده: عرب‌قهرستانی، داود، ۱۳۵۸ - مترجم

شناسه افزوده: دلاور، علی، ۱۳۲۰ - مترجم

رده‌بندی کنگره: BF ۷۶/۵/۵۱۸ ۱۳۹۷

شناسه افزوده: جمالفر، سیاوش، ۱۳۲۵ - مترجم

شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۵۱۸۰۵

رده‌بندی دیویی: ۱۵۰/۷۲۴

حق چاپ محفوظ است

آمار و روش‌های پژوهش در روان‌شناسی

«ویراست پنجم»

نویسنده: هیو کولیکان

مترجمان:

دکتر علی دلاور

(استاد دانش‌گاه دمه طباطبائی)

دکتر داه عرب قهستانی

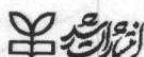
(مرکز تحقیقات سایکوز، دانشگاه - وم بمزیستی و توانبخشی)

دکتر سیاوش جه‌نفر

ویراستاری: گروه علمی رشا

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸ - شمارگان ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: آرمانسا

مرکز نشر و پخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۴۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: میدان انقلاب، روبروی سینما بهمن، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، شماره ۷۲

تلفن: ۶۶۴۱۰۲۶۲ - ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۹۷۱۸۱

تهران-۱۳۹۸

فهرست مطالب

روش‌های نمونه‌گیری مبتنی بر احتمال..... ۶۳	پیشگفتار مترجمان..... ۱۱
روش‌های نمونه‌گیری غیراحتمالاتی (غیر معرف)..... ۶۶	پیشگفتار..... ۱۳
نمونه‌گیری هدفمند..... ۶۶	فصل اول: روان‌شناسی، علم و پژوهش..... ۱۷
درآمد..... مناقشه کمی/کیفی..... ۶۹	چرا روان‌شناسی و چرا علم؟..... ۱۸
فصل دوم: آزمایش‌ها و طرح‌های آزمایشی در روان‌شناسی..... ۷۹	علم، موضوع تفکر نیست، شیوه تفکر است..... ۲۱
نقش آزمایش در علم - مع آری شواهد - نشان دادن روابط علت و معلولی..... ۷۹	حال، این روش علمی چیست؟..... ۲۵
تبیین‌های دیگر..... ۸۰	جواباشدن علت، تولید نظریه برای رسیدن به قانون..... ۲۸
ویژگی‌های آزمایش واقعی: اجتناب از درهم‌آمیختگی و ابهام..... ۸۲	روش فرضی - قیاسی، آزمودن نظریه‌های علمی..... ۲۹
طرح‌های آزمایشی ساده..... ۸۹	روان‌شناسان واقعاً چگونه پژوهش علمی انجام می‌دهند؟..... ۳۵
مقابله با اثرات ترتیب..... ۹۳	ویژگی‌های عمده تحقیقات روان‌شناختی کدام‌اند؟..... ۳۷
طرح تک‌شرکت‌کننده یا n کوچک..... ۹۸	داده‌ها و رویکردهای کیفی..... ۴۴
فهرست واژگان توصیفی..... ۱۰۳	فهرست واژگان توصیفی..... ۴۵
فصل چهارم: اعتبار در پژوهش‌های روان‌شناختی..... ۱۰۷	فصل دوم: سنجش و ارزیابی افراد - متغیرها، نمونه‌ها و نقد کیفی..... ۴۷
تفسیر آزمایش‌ها..... ۱۰۸	متغیرها..... ۴۸
	تعاریف عملیاتی سازه‌های روان‌شناختی..... ۵۲
	پایایی و اعتبار..... ۵۵
	نمونه‌ها..... ۵۸

مصاحبه نیمه ساختاریافته یا بازپاسخ - جمع‌آوری داده‌های	کیفی.....	۱۹۰
ثبت کردن مصاحبه.....	۱۹۴	
مطالعات زمینه‌یابی.....	۱۹۷	
فهرست توصیفی واژگان.....	۲۰۴	

فصل هشتم: آزمون‌های روان‌شناختی و مقیاس‌های اندازه‌گیری و ارزیابی..... ۲۰۷

مقدمه.....	۲۰۸
سنجش در برابر جمع‌آوری اطلاعات؛ مقیاس‌ها، آزمون‌ها، سیاهه‌ها و پرسشنامه‌ها.....	۲۰۸
پرسش‌های باز و بسته پاسخ.....	۲۱۰
مقیاس‌های سنجش نگرش.....	۲۱۴
مباحث محوری استفاده از مقیاس‌های روان‌شناختی.....	۲۱۸
گویه‌های مقیاس - مواردی که هنگام تدوین گویه‌های یک مقیاس باید از آن‌ها اجتناب کرد.....	۲۲۱
آزمون‌های فراقکن.....	۲۲۳
آزمون‌های هوش و شخصیت.....	۲۲۵
پایایی، اعتبار و استانداردسازی (هنجاریابی).....	۲۲۸
اعتبار.....	۲۳۵
استانداردسازی (هنجاریابی).....	۲۳۸
فهرست توصیفی واژگان.....	۲۴۱

فصل نهم: مطالعات مبتنی بر مقایسه..... ۲۴۳

مطالعات مقایسه‌ای، طولی و بین‌فرهنگی.....	۲۴۳
مطالعه مقایسه‌ای چیست؟.....	۲۴۴
مطالعات مقطعی.....	۲۴۴
مطالعات طولی.....	۲۴۵
ارزیابی مطالعات طولی و مقطعی.....	۲۴۸
مطالعات بین‌فرهنگی.....	۲۴۹
فهرست توصیفی واژگان.....	۲۵۸
منابعی برای مطالعه بیشتر در زمینه «ژاد»، فرهنگ و روان‌شناسی.....	۲۵۹

فصل دهم: رویکردهای کیفی در روان‌شناسی..... ۲۶۱

روان‌شناسی و رویکرد اثبات‌گرایی.....	۲۶۲
مشکل استفاده از رویکرد کمی در پژوهش‌های	
روان‌شناختی.....	۲۶۴

منابع واریانس در آزمایش.....	۱۰۹
اعتبار در آزمایش‌ها و سایر طرح‌های پژوهشی.....	۱۱۰
انواع اعتبار.....	۱۱۲
مثال‌هایی از غلبه بر متغیرهای مداخله‌گر در پژوهش‌های روان‌شناختی.....	۱۱۷
انتظارات و آزمایش روان‌شناختی از دیدگاه روان‌شناسی اجتماعی.....	۱۱۹
اعتبار بیرونی.....	۱۲۵
فراتحلیل.....	۱۲۸
فهرست توصیفی واژگان.....	۱۳۱

فصل پنجم: طرح‌های شبه‌آزمایشی و غیرآزمایشی..... ۱۳۳

مطالعات میدانی و آزمایشی.....	۱۳۳
آزمایش‌های واقعی و آزمایش‌های میدانی.....	۱۳۴
پژوهش غیرآزمایشی.....	۱۳۸
کنترل و اعتبار در طرح‌های آزمایشی.....	۱۴۳
فهرست توصیفی واژگان.....	۱۵۰

فصل ششم: روش‌های مشاهده‌ای - مشاهده..... ۱۵۱

بودن در کنار آن‌ها.....	۱۵۱
کلیت مشاهده.....	۱۵۲
مشاهده به عنوان راهبردی فنی یا طرحی کلی در مطالعات.....	۱۵۲
مشاهده کنترل‌شده.....	۱۵۸
مشاهدات کیفی بدون مشارکت.....	۱۶۱
ایفای نقش و شبیه‌سازی.....	۱۶۲
روش خاطره‌نویسی.....	۱۶۴
مشاهده توأم با مشارکت.....	۱۶۶
نقاط قوت مشاهده توأم با مشارکت.....	۱۶۹
مطالعات موردی.....	۱۷۱
مشاهده غیرمستقیم.....	۱۷۲
فهرست توصیفی واژگان.....	۱۷۸

فصل هفتم: روش‌های مصاحبه - پرسیدن سؤالات..... ۱۸۱

مستقیم از افراد.....	۱۸۱
مقدمه - روش‌های خودگزارش‌دهی.....	۱۸۲
مصاحبه‌های ساختاریافته.....	۱۸۲
اثرات متغیرهای بین‌فردی در مصاحبه‌ها.....	۱۸۴
انواع مصاحبه.....	۱۸۷

فصل چهاردهم: آزمون معناداری - آیا این اثر واقعی

است؟ ۳۶۱

تصمیم‌گیری درباره معناداری ۳۶۲

فرضیه صفر و فرضیات جایگزین - کارکردن در انبار

دستکش ۳۶۴

احتمال ۳۶۶

سطح استاندارد معناداری - $p \leq 0.05$ یا «سطح معناداری

۵ درصد» ۳۷۱

مقادیر بحرانی ۳۷۲

آزمون معناداری - الگوی پایه و یک مثال عینی ۳۷۳

مناطق رد فرضیه صفر (اثر منحصربه‌فرد اسفناج) ۳۷۵

توزیع‌های فراوانی و توزیع‌های احتمال ۳۷۶

آیا امکان ندارد این مسئله تصادفی باشد؟ خطای نوع I ۳۷۷

خطای نوع II ۳۷۹

توان آماری و اندازه اثر ۳۸۰

«سطوح» معناداری ۳۸۱

فرضیه‌های جهت‌دار و بدون جهت - آزمون‌های یک‌دامنه و

دودامنه ۳۸۲

فهرست توصیفی واژگان ۳۸۷

فصل پانزدهم: آزمون تفاوت‌ها بین دو نمونه ۳۸۹

آزمون‌های تفاوت بین دو شرایط یا گروه مختلف ۳۹۰

آزمون‌های پارامتریک ۳۹۱

فرضیه‌های معناداری آماری ۳۹۲

مفروضات داده‌ها: آزمون‌های t ۴۰۳

آزمون‌های غیرپارامتریک: ارزیابی تفاوت ۴۰۷

آزمون U مان-ویتنی ۴۱۱

روش اجرای آزمون‌های تفاوت دوشرابطی با استفاده از

SPSS ۴۱۹

اندازه اثر و توان: چه موقع «معنادار است» معنادار نیست ۴۲۵

فهرست توصیفی واژگان ۴۳۶

فصل شانزدهم: آزمون‌های مربوط به متغیرهای مقوله‌ای

و جداول فراوانی ۴۳۹

آزمون‌های جداول فراوانی دوطرفه ۴۴۰

داده‌های مستقل - آزمون χ^2 برای بررسی ارتباط ۴۴۱

خی‌دوی 2×2 ۴۴۴

طرح‌های پیچیده‌تر خی‌دو (طرح‌های $r \times c$) ۴۵۰

جمع‌آوری داده‌های کیفی ۲۷۰

پژوهش مشارکتی و مساعدتی ۲۸۰

خاطرات در نقش روایات ۲۸۰

روش‌های کیفی معاصر ۲۸۴

فهرست توصیفی واژگان ۲۸۶

منابعی برای مطالعه بیشتر ۲۸۷

فصل یازدهم: آمار - سازماندهی داده‌ها ۲۸۹

مباحث سنجش و ارزیابی ۲۹۰

مقدمه‌ای کوتاه درباره سطوح مختلف سنجش ۲۹۲

خلاصه‌سازی داده‌ها - آمار یک انتخاب است ۳۰۲

شاخص‌های گرایش مرکزی ۳۰۴

شاخص‌های پراکندگی ۳۰۹

دامنه میان‌چارکی و نیمه‌میان‌رکی ۳۱۰

پارامترهای جامعه آماری، آمارهای نمونه و خطای نمونه

گیری ۳۱۵

کاربرد SPSS در محاسبات آماری ۳۱۶

فهرست توصیفی واژگان ۳۱۸

ضمیمه - نشانه‌گذاری و نمادهای آماری ۳۲۲

فصل دوازدهم: ترسیم نمودار داده‌ها ۳۲۷

نگاهی کلی به مبحث نمودارها ۳۲۷

نمودارهای ستونی ترکیبی ۳۳۰

نمودارهای خطی ۳۳۰

هیستوگرام ۳۳۱

تجزیه و تحلیل اکتشافی داده‌ها ۳۳۳

ترسیم نمودارها با استفاده از SPSS ۳۳۶

فهرست توصیفی واژگان ۳۴۱

فصل سیزدهم: فراوانی‌ها و توزیع‌ها ۳۴۳

صدک‌ها، دهک‌ها و چارک‌ها ۳۴۶

ویژگی‌های منحنی توزیع طبیعی ۳۴۷

نمره‌های z (یا «نمره‌های استاندارد») ۳۵۰

استانداردسازی (هنجاریابی) آزمون‌های روان‌شناختی ۳۵۲

توزیع‌های نمونه‌گیری ۳۵۲

فاصله‌های اطمینان ۳۵۴

توزیع‌های کج ۳۵۵

کشیدگی در توزیع‌ها ۳۵۶

تحلیل واریانس چندمتغیری (MANOVA).....	۵۳۶
ANCOVA - تحلیل کوواریانس.....	۵۳۷
روش اجرای ANOVA یک‌طرفه در SPSS.....	۵۳۸
آزمون کراسکال - والیس در SPSS.....	۵۳۹
فهرست توصیفی واژگان.....	۵۴۱

فصل نوزدهم: طرح‌های چندعاملی..... ۵۴۳

استفاده از دو یا چند متغیر مستقل.....	۵۴۴
ویژگی‌های اصلی طرح‌های چندعاملی.....	۵۴۵
تفکیک مجموع مجذورات.....	۵۵۱
محاسبه ANOVA سه‌طرفه.....	۵۵۵
روش استفاده از SPSS برای اجرای ANOVA.....	۵۵۶
بین‌گروهی دوطرفه.....	۵۶۰
فهرست توصیفی واژگان.....	۵۶۰

فصل بیستم: ANOVA در طرح‌های مطالعاتی با.....

اندازه‌گیری‌های مکرر.....	۵۶۱
طرح‌های همبسته.....	۵۶۲
واریانس بین‌آزمودنی‌ها و بین شرایط.....	۵۶۳
مفروضات داده‌ها در ANOVA با طرح اندازه‌گیری‌های مکرر.....	۵۶۶
طرح دوطرفه (همبسته).....	۵۶۷
ANOVA با طرح مختلط - یک عامل با اندازه‌گیری مکرر.....	۵۷۰
محاسبه با طرح مختلط - یک عامل بین‌گروهی و یک عامل درون‌گروهی.....	۵۷۲
طرح‌های پیچیده‌تر ANOVA.....	۵۷۳
یک آزمون معادل ریپارامتریک - آزمون فریدمن برای نمونه‌های همبسته.....	۵۷۴
محاسبه χ^2 فریدمن با استفاده از داده‌های جدول ۴ × ۲۰.....	۵۷۵
روش اجرای ANOVA با طرح اندازه‌گیری مکرر در SPSS.....	۵۷۶
فهرست توصیفی واژگان.....	۵۸۱

فصل بیست و یکم: انتخاب یک آزمون معناداری برای.....

داده‌ها (و منابع اینترنتی).....	۵۸۳
انتخاب یک آزمون مناسب.....	۵۸۳

آزمون نیکویی برازش - اجرای χ^2 روی یک متغیر واحد.....	۴۵۱
روش اجرای آزمون خی‌دوی $r \times c$ در SPSS.....	۴۵۳
جداول فراوانی چندطرفه و تحلیل خطی لگاریتمی.....	۴۵۹
انجام تحلیل فراوانی سه‌طرفه روی داده‌های راندگی با استفاده از SPSS.....	۴۶۵
فهرست توصیفی واژگان.....	۴۶۹

فصل هفدهم: همبستگی - رابطه متغیرهای مورد.....

سنجش..... ۴۷۱

همبستگی ساده.....	۴۷۲
سنجش یک همبستگی.....	۴۷۴
ضرایب همبستگی.....	۴۸۰
معناداری و ضرایب همبستگی.....	۴۸۷
محاسبه همبستگی با استفاده از SPSS.....	۴۹۱
آنچه نمی‌توان از همبستگی استنباط کرد.....	۴۹۳
همبستگی در مواردی که یکی از متغیرها ماهیت مقوله‌ای دارد.....	۴۹۶
کاربردهای معمول همبستگی در روان‌شناسی.....	۴۹۸
رگرسیون و رگرسیون چندمتغیری.....	۵۰۲
پیش‌بینی‌های چندگانه.....	۵۰۴
همبستگی سهمی و نیمه‌سهمی.....	۵۰۵
ضرایب رگرسیون.....	۵۰۶
اندازه اثر و توان.....	۵۰۷
اجرا و گزارش رگرسیون چندمتغیری در SPSS.....	۵۰۸
فهرست توصیفی واژگان.....	۵۱۳

فصل هجدهم: تحلیل چندسطحی - تفاوت‌های موجود.....

میان بیش از دو شرایط..... ۵۱۵

معرفی آزمون‌های پیچیده‌تر.....	۵۱۶
ANOVA یک‌طرفه - طرح‌های مستقل.....	۵۱۸
آماره نسبت F.....	۵۲۳
محاسبه ANOVA با استفاده از فرمول.....	۵۲۵
اندازه اثر.....	۵۲۶
مقایسه‌های پیش‌بین و تعقیبی.....	۵۲۷
آزمون‌های مقایسه‌های تعقیبی.....	۵۳۱
برآورد توان در ANOVA یک‌طرفه.....	۵۳۲
آزمون غیرپارامتریک معادل ANOVA - تحلیل واریانس یک‌طرفه کراسکال - والیس.....	۵۳۴

۶۴۷.....	پژوهش درباره حیوانات.....
۶۵۰.....	نتیجه گیری.....
۶۵۱.....	فهرست توصیفی واژگان.....

فصل بیست و چهارم: طراحی پروژه عملی و تدوین

۶۵۳.....	گزارش.....
۶۵۳.....	طراحی پروژه عملی.....
۶۶۲.....	تدوین گزارش پژوهش.....
۶۶۷.....	مقدمه.....
۶۷۹.....	فهرست توصیفی واژگان.....
۶۷۹.....	اظهارنظرهایی درباره گزارش عملی یک دانشجو.....
۶۸۰.....	چکیده.....
۶۸۰.....	مقدمه.....
۶۸۱.....	روش.....
۶۸۵.....	نظراتی درباره متن گزارش.....

ضمائم..... ۶۹۵

ضمیمه فصل بیست و دوم..... ۶۹۵

چکیده..... ۶۹۵

روش..... ۶۹۸

نمایه..... ۷۳۱

منابع..... ۷۵۵

آزمون هایی برای دو نمونه..... ۵۸۴

آزمون هایی برای بیش از دو نمونه..... ۵۹۰

کامپیوتر و اینترنت..... ۵۹۱

فصل بیست و دوم: تحلیل داده های کیفی..... ۵۹۷

تحلیل کمی داده های کیفی - تحلیل محتوا..... ۵۹۸

تحلیل محتوای کیفی..... ۶۰۱

تحلیل کیفی داده های کیفی..... ۶۰۲

انجام دادن پژوهش کیفی..... ۶۰۲

مسائلی که باید در اجرای یک پژوهش کیفی مد نظر

قرار گیرند..... ۶۰۶

تجزیه و تحلیل داده ها..... ۶۱۰

روش کار در رویکردهای کیفی..... ۶۱۲

نوشتن گزارش..... ۶۱۸

پایایی و اعتبار - مطالعات کیفی را چگونه ارزیابی

می کنند؟..... ۶۲۱

فهرست توصیفی واژگان..... ۶۲۹

منابعی برای مطالعه بیشتر..... ۶۳۰

فصل بیست و سوم: مباحث اخلاقی در پژوهش های

روان شناختی..... ۶۳۳

مقدمه..... ۶۳۴

انتشار مقالات پژوهشی و دسترسی به داده ها..... ۶۳۵

پژوهش درباره انسان ها..... ۶۳۸

پیشگفتار مترجمان

و ورود به دانشگاه به شدت از آمار واهمه دارند بکااهد. با این حال باید توجه داشت که آمار در روان شناسی یکی از ساده ترین مباحث در حوزه ریاضیات است. موضوع این کتاب، علت انتخاب آن نویسنده آن، بازآموزی ریاضی نیست، بلکه به کارگیری آمارهای آماری برای خلاصه سازی داده ها و تبیین رابطه بین داده هایی است که دیدگاه یا نظریه خاصی درباره رفتار افراد را می آید.

ویرایش پنجم این کتاب که بیست سال از چاپ اول آن می گذرد، در سال ۲۰۰۹ به جامعه علمی انگلستان ارائه می شود. در ویرایش جدید این کتاب تغییرات فراوانی صورت گرفته که عمده ترین این تغییرات ساده سازی مطالب و ارائه مثال های بسیار دلپذیر و جذاب است.

این کتاب از بیست و چهار فصل تشکیل شده است. در فصل بیست و سوم درباره مبانی اخلاقی در پژوهش روانشناسی و در فصل بیست و چهارم چگونگی تدوین گزارش و طراحی پژوهش به صورتی جامع و کامل بحث شده است. روش های کمی و کیفی پژوهش و ابزارهای

انسان ها در زندگی روزمره خود برای حل مسائلی که با آن روبه رو می شوند از منطق تفکر علمی استفاده می کنند. تفاوت بین تفکر علمی و تفکر عادی و روزمره عبارت است از مهارت و یادگیری از برخی مفاهیم و روش های علمی و شناخته شده رسمی. به این معنی که اکثر مردم در زندگی خود از تفکر منطقی، که لازمه پژوهش علمی است، استفاده می کنند. به کارگیری این تفکر قدرت ما را در پیش بینی، درک و کنترل رفتارهای انسان افزایش می دهد و به این ترتیب به الگویی از نظام یافتگی و ساختارمندی پی می بریم. با این مقدمه متوجه شده اید که حصول به این الگوی نظام یافته مستلزم اندازه گیری و پژوهش است. در این کتاب دانشجویان رشته روان شناسی و روان شناسان با روش هایی که برای اجرای مجموعه فرآیندهایی که در پژوهش و تجزیه و تحلیل یافته ها باید از آن استفاده شود، آشنا می شوند. نویسنده کتاب سعی کرده است مباحث پیچیده آماری را با زبانی شیوا و ارائه مثال هایی ملموس توضیح دهد و به این نحو توانسته است از نگرانی آن دسته از دانشجویانی که در

گونه‌های مختلف همبستگی در فصل هفدهم ارائه شده است.

تحلیل‌های چند سطحی تفاوت‌های موجود میان بیش از دو شرایط آزمایشی و آزمون‌های تعصبی در فصل هجدهم و در فصل نوزدهم طرح‌های عاملی ارائه شده است. فصل بیستم شامل طرح‌هایی با اندازه‌گیری مکرر و مختلط و طرح‌های آزمایشی پیچیده‌تر است. در فصل بیست‌ویکم یکی از سؤالاتی که همیشه دانشجویان در اجرای پژوهش با آن روبه‌رو هستند، یعنی روش‌های انتخاب آزمون معناداری ارائه شده است.

در فصل بیست‌ودوم دربارهٔ رویکردهای مختلف پژوهش کیفی به طرزی قابل فهم و با ذکر نمونه بحث شده است. پایایی و اعتبار این گونه رویکردها در این فصل مطرح و به سؤالات مطرح‌شده در این زمینه پاسخ داده شده است. در کتاب حاضر مسائل مربوط به رویکردهای کیفی روزآمد شده و مباحث جدیدی نظیر تحلیل روایت و تحلیل موضوعی به آن‌ها اضافه شده است. در این ویرایش نویسنده نمونه‌هایی از مقاله‌های کیفی ارائه کرده است، که ممکن است در کسب اطلاعات بیشتر دربارهٔ روش‌های کیفی مؤثر باشند.

در ترجمهٔ این کتاب تلاش شده است از مفاهیم مصطلح در حوزهٔ روش‌شناسی و آمار استفاده و تا حد امکان مطالب به صورتی ساده و روان ارائه شود. اما می‌پذیریم که ترجمهٔ ارائه‌شده از کتاب حاضر دارای نقایصی است. در انت بازخورد و انتقادات از جانب همکاران، اساتید محترم و دانشجویان گرامی موجب تشکر و امتنان خواهد بود. در خاتمه از کلیهٔ کسانی که در چاپ این کتاب صمیمانه ما را یاری کرده‌اند به ویژه جناب آقای مختار صحرانی مدیر محترم انتشارات رشد تشکر و سپاسگزاری می‌کنیم و برای آن‌ها آرزوی توفیق داریم.

آماري در بقیه‌ی فصول مطابق شرح ذیل ارائه شده است. فصل اول کتاب، مقدمه‌ای در باب پژوهش است که در این مقدمه مفاهیم کلیدی، نظیر رویکردهای علمی، پژوهش علمی، شیوهٔ تفکر و آزمون نظریه با زبانی ساده و قابل فهم بیان شده است. در فصل دوم مفاهیم اندازه‌گیری، متغیرها، نمونه، تعاریف عملیاتی سازه‌های روانشناختی مطرح شده و نویسنده با بیانی شیوا دربارهٔ مناقشهٔ رویکردهای کمی و کیفی در محافل علمی به طرزی قابل قبول بحث کرده است. در فصل‌های سوم و چهارم طرح‌های آزمایشی، شبه آزمایشی و در فصل پنجم یکی از مناقشه‌های مطرح‌شده در مورد این گونه طرح‌ها، یعنی اعتبار در پژوهش‌های روانشناختی مطرح شده است.

مشاهده و مشاهدهٔ مشارکتی در فصل ششم و روش‌های مصاحبه به مثابهٔ عده‌تری ابزار جمع‌آوری اطلاعات در تحقیقات کیفی در فصل هفتم برضه شده است. مقیاس‌های اندازه‌گیری و نقش آن‌ها در آزمون‌های شناختی و غیر شناختی و پایایی و اعتبار آن‌ها در تفسیر در فصل هشتم ارائه شده است. فصل نهم به مطالعات مبتنی بر مقایسه اختصاص دارد. در این فصل راجع به انواع طرح‌های طولی و مقطعی و گونه‌های متفاوت آن‌ها بحث شده است. در فصل دهم دو رویکرد کمی و کیفی با ذکر معایب و محاسن هر کدام مطرح و در فصول یازدهم تا چهاردهم دربارهٔ مباحث مقدماتی آمار توصیفی و نمره‌های دهک، چارک، صدک و سایر نمره‌های استاندارد و نقش آن‌ها در تفسیر نمرات آزمون بحث شده است. آزمون‌های معناداری و مفاهیم مربوط به آن‌ها در فصل چهاردهم و مقایسهٔ تفاوت بین دو نمونه در آمار پارامتریک و آزمون‌های معادل آن‌ها در آمار غیرپارامتریک در فصل پانزدهم مطرح شده است.

بحث مربوط به متغیرها با اندازه‌گیری در سطح مقیاس‌های اسمی و ترتیبی و چگونگی تحلیل و تفسیر آن‌ها در فصل شانزدهم مطرح و شیوه‌های آماری محاسبهٔ